

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravljalstvo v Ljubljani, Francišanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Naročnina: po pošti s dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglaš in poslane vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so poštne proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

Hrvatski pešpolk št. 79 zasedel Reko.

Budimpešta, 23. oktobra. (Kor. urad.) Tekom današnje seje poslanske zbornice je grof Karolyi z nekaterimi tovariši prihitel v zbornico ter izročil brzojavko, ki naznanja, da je hrvatski pešpolk šte. 79 danes ob devetih vdrl v tamošnje vojašnice ogrskih honvedov ter vojaške razorožil. Mesto je bilo zasedeno: tobačna tovarna, sodišče in druga javna poslopja. Voditelj državnega pravdnštva je bil aretovan. Vojaštvo je vdrl v jetnišnico ter izpustilo vjetnike. Državna policija se je postavila v bran, a je bila po kratkem odporu premagana. Vojaštvo je zasedlo kolodvor ter razdrlo tir. Guverner Jekelfalussy je telefonično prosil za vojaško pomoč. V zbornici je nastal silen nemir. Razlegali so se klici: Mi ne moremo dalje razpravljati. Ob splošnem vrišču in nemiru je predsednik takoj zaključil sejo.

Budimpešta, 28. oktobra. Glasom privatnih poročil z Reke je 79. pešpolk zasedel mesto. Ministerialni svetnik Török in šest ogrskih častnikov je bilo ustreljenih. Mesto gori na raznih krajih.

Govor sodruga dr. Adlerja,

povodom ustanovitve provizorične narodne skupščine nemške Avstrije.

V nedeljo popoldne so se zbrali na Dunaju poslanci vseh nemških strank, da se posvetujejo in sklepajo o usodi avstrijskih Nemcev in da na podlagi samoodločbe sestavijo provizorično narodno konstituantno. Zborovanju so načelovali trije predsedniki, kot zastopniki nemško-nacionalne, krščanske socialne in socialno demokratične stranke. Prvo predsedstvo je vodil sodr. Seitz. Kot govorniki so nastopili različni poslanci, ki so po načelih svojih strank precizirali stališča. Na tem mestu priobčimo govor sodr. dr. Adlerja, ki je izjavljal med drugim naslednje:

Nemški socialni demokratje smo prišli sem, da ustanovimo, edini z Vami, na istih tleh, novo nemško Avstrijo. Edini smo z Vami v tem, da je to potrebno, in da je to storiti naša dolžnost. Dovolite mi, starcu, da vam povem to, po čemer smo hrepeneli že od svoje mladosti, in kar se sedaj bliža uresničitvi. Na tem sestanku se sestajamo z Vami kot socialni demokratje s povzdignjenim praporom in ne odstopimo niti za korak od tega, kar smatramo za svojo dolžnost, za svojo težnjo, za svoj program. Zato dovolite, da tudi tu slovesno izrečemo, kakšno je na tem shodu avstrijskih Nemcev naše stališče.

Dr. Adler je prebral nato naslednjo izjavo socialnih demokratov:

Leta 1899. je zahteval brnski strankini zbor socialno demokratične delavske stranke v Avstriji konstituiranje avstrijskih narodov v narodnih zbornicah, voljenih na podlagi splošne in enake volilne pravice. Danes, pod pritiskom brezprimerne preobrata, se udeležuje, za kar smo se bojevali dve desetletji.

Z brezprimernimi žrtvami na krvi in blagostanju je plačal naš narod poskus gospodujočih razredov, da ohranijo svoje gospodstvo nad tujimi narodi. In končno, po popolnem razsulu te uničujoče politike, so spoznali tudi zastopniki nemškega meščanstva, in nemškega kmetiškega razreda, za kar smo se borili zadnji desetletji; spoznali ste tudi Vi, da nemški narod ne more ustanoviti svoje bodočnosti na gospodstvu nad drugimi narodi, da mora priznati samoodločbo drugih narodov in isto pravico tudi za se.

V tej uri sporočamo svoj bratski pozdrav slovanskim in rumunskim sodrugom, čestitamo jim, da se je njih narodom uresničitev tako strastno in požrtvovalno pričakovana samoodločba vendar enkrat približala. Priznamo to samoodločbo brez pridržka in brez omejitve. Zahtevamo jo prav tako brez pridržka in brez omejitve tudi za naš nemški narod.

Nemški narod v Avstriji naj ustanovi lastno demokratično državo, svojo ljudsko državo, ki naj popolno-

ma svobodno odloča, kako naj ureja svoje odnose napram sosednim narodom, kako naj jih uredi napram Nemčiji. S sosednjimi narodi naj se zedini v svobodno narodno zvezo, ako narodi to hočejo. Ako pa odklonijo drugi narodi tako skupnost, oziroma ji hočejo pritrditi le pod pogoji, ki ne odgovarjajo gospodarskim in narodnim potrebam nemškega naroda, potem bo nemško avstrijska država, ki ne bi bila zmožna gospodarskega razvoja, prisiljena, da se priključi kot posebna zvezna država Nemčiji. Za nemško avstrijsko državo zahtevamo popolno svobodo, da voli med obema možnima zvezama.

V vsakem slučaju pa naj bo nemško avstrijska država prava ljudska država. Demokracija zmaguje na vsem svetu, doba gosposkih zborničarjev, privilegij-skih volilnih pravic, birokratično vojaške gospodovalne organizacije in fevdalno političnih predpravice je za vedno minila. Zato zahtevamo, da utrdi nemški narod v Avstriji, po načelih ljudske suverenitete ustavo svoje države potom ustavne narodne skupščine, ki naj bo voljena na podlagi splošne, enake in direktne volilne pravice vseh moških in žensk. Pri volitvi ustavodajne skupščine in v tej skupščini se bomo borili za to, da postane nemško avstrijska država demokratična republika, temelječa na enakopravnosti vseh svojih državljanov brez razlike razreda, stanu, vere in spola. Že danes pa zahtevamo, da se postavi temelj demokratični organizaciji ustave naše bodoče države. Zahtevamo takojšnjo uvedbo splošne in enake volilne pravice za moške in ženske v občinah in demokratično samoupravo v okrajih, okrožjih in deželah.

Pozdravljamo sedanje skupščino kot prvi parlament nemško avstrijske države. Želimo, da ne vidi svoje naloge le v pripravljalnem delu, temveč sestavi nemško avstrijsko vlado, ne da bi se dala motiti od ovir dosedanje, popolnoma razpadle ustave. Ta vlada naj vodi v imenu nemškega naroda v Avstriji popolnoma samostojno mirovno pogajanja. Drugi narodi bodo na mirovnem kongresu zastopani; tudi nemški narod ne more prepustiti zastopstvo svojih interesov narodu nasprotni diplomaciji.

Še pred sestavo te vlade mora stopiti naš izvrševalni osek v neposredne odnose k inozemskim vladam in k eksekutivam slovanskih avstrijskih narodov, posebno pa še začeti s predsednikom Wilsonom neposredna pogajanja glede premirja in miru. Naša nemško-avstrijska vlada naj dalje pripravi razgovore z drugimi narodi, razgovore glede naših mej, glede naših bodočih odnosov, glede prometa, državnega plusa in državnega dolga.

Ta vlada naj čim prej prevzame vso notranjo upravo nemške Avstrije: le tako doseže nemška Avstrija moč, ki je predpogoj resnične samoodločbe. Naša nemško avstrijska vlada naj prevzame posebno javno prehranjevalno službo. Čehi imajo prehranjevalno službo v sudetskih deželah faktično že v rokah. Avstrijski vladi so zaprli dovoz živil, da s tem dosežejo upostavitve lastne narodne vlade in da dobe upravo češkega ozemlja v svoje roke. Našem narodu pa grozi zaradi take politike s strani Čehov lakota. Ako prevzame nemška Avstrija upravo svojega ozemlja v svoje roke in prizna isto tudi Čehom, potem se bomo mogli pogajati s Čehi o prekrbi z živili od naroda do naroda. In obenem se nam bo nudila prilika, da se pogajamo tozadevno kot Nemci z Nemci tudi z Nemčijo. Upostava prehranjevalne skupnosti z Nemčijo, skupna uprava in enakomerna razdelitev zalog bi bilo najučinkovitejše, morda edino sredstvo, da obvarujemo naš narod pred lakoto.

Ko opravi prve naloge, naj napravi sedanja skupščina čimprej prostor novo izvoljeni ustavodajni narodni skupščini.

Nemški soc. demokratje bomo sodelovali pri delu te skupščine, ker je v sedanjem trenutku edini možni parlament nemške Avstrije. Z Vami, svojimi razrednimi nasprotniki, nočemo tvoriti nobene strankine skupnosti, nočemo imeti nobene zveze, skleniti nobenega »burgfriedna«, temveč ostanemo Vaši nasprotniki, kakor smo bili vedno. Sem prihajamo, da vodimo tudi v tem parlamentu svoj boj za proletarijat, za demokracijo, za socializem. Na obnovitvi nemško avstrijske države hočemo sodelovati s pošteno voljo in pridno roko; toda gledati hočemo na to, da bo ta država demokratična, ljudska, v kateri udeležiti nemški narod svojo samoodločbo, ter

smatra tudi samoodločbo drugih narodov za sveto. Kajti državni prevrat, ki je razdril staro Avstrijo, ni nič drugega kot delni prikaz splošne zmage demokracije na vsem kulturnem svetu, demokracije, ki privede delavski razred v vseh deželah do zmage in moči in mu omogoči, da postavi na razvalinah kapitalističnega svetovnega reda socializem.

Povedali smo Vam sedaj lojalno, kaj hočemo. Socialni demokratje Vam izjavljamo, da hočemo z Vami delati; od Vas je odvisno, če bomo mogli z Vami delati. S temi besedami stopi socialna demokracija na tla prvega nemško avstrijskega parlamenta.

SHS.

Pod tem naslovom priobčuje v predvčerajšnjem »Arbeiterwille« znan socialistični publicist Hermann Wendel, ki je spisal že več razprav o jugoslovanskem vprašanju ter jih priobčil v najuglednejših nemških listih in revijah, zanimiv članek, ki ga priobčujemo v posnetku.

Problem Jugoslovancev je prav posebne važnosti in se tiče obeh polovic habsburške države.

Kadar je blebetal preprosti nemški meščan o »našem zavezniku ob Dunavu«, je mislil na avstrijske Nemce in Madžare, Slovence, Hrvate in Srbe pa je zaničljivo imenoval z enim samim pojmom »Mausefallenhändlernationen« ljudstva, ki branjarijo z mišnicami, to pa prav zaraditega, ker ni imel niti temne slutnje o vrednosti in bistvu teh vstajajočih in kvišku stremečih ljudstev. Na politično maloprvnost Jugoslovancev je pritiskal dualizem. Od leta 1879. dalje so živeli Jugoslovani v nič manj nego osmih različnih upravnih enotah. Pa tudi kjer so imeli Jugoslovani v območju takega upravnega ozemlja večino ali močno manjšino, njih število v političnem vplivu ni prišlo primerno do veljave zaradi srednjeveškega volilnega reda. Na Koroškem n. pr. je imela slovenska tretjina prebivalcev le dva zastopnika v deželnem zboru in na Kranjskem, kjer je 94 odstotkov slovenskega prebivalstva, je volilo celih 53 nemških veleposestnikov četrtino poslancev in so imeli tako veto-glas v važnih vprašanjih.

Ko pa je začel razvoj kapitalizma močno pospeševati probujenje »narodov brez zgodovine« avstrijske države in so se začeli Jugoslovani v širših plasteh dvigati do narodne samozvesti, so izrabili dunajski in budimpeštanski mogočniki še enkrat na rafiniran način staro devizo: Divide et impera! (Deli in vladaj!)

Velika stranka, ki jo je vodil izprva Ante Starčević in potem spretnejši Josip Frank, je gojila vroče nade na strogo katoliško Veliko Hrvatsko kot prvo silo vsega slovanstva in je do skrajnosti pobijala pravoslavne Srbe; obratno pa so bili pod Khuen Hedervaryjevim absolutizmom na Hrvatskem božani ljubljenci vlade in niso ostali Hrvatom ničesar dolžni. Pa tudi s tem vrčem se je zajemala voda le tako dolgo, dokler se ni ubil. V prvem desetletju sedanjega stoletja so si podali sovražni bratje roke, pod vplivom mlade generacije z radikalnim in nacionalnim mišljenjem je prišlo 1905 v zagrebškem saboru do srbsko-hrvatske koalicije, in ko je bila razvila jugoslovanska socialna demokracija prvič leta 1909. na ljubljanskem shodu prapor, na katerem je stala zapisana nacionalna združitev Srbov, Hrvatov in Slovencev kot dejstvo, njih nacionalno ujedinenje kot zahteva, so sledile počasneje ali hitreje meščanske stranke na pot jugoslovanske enotne misli.

Predvsem sta čudovito učinkovali svetovna vojna in ruska revolucija, in dočim se je majska deklaracija Jugoslovanskega kluba v drž. zboru leta 1917, ki je zahtevala ujedinenje vseh Jugoslovancev monarhije v samostojno državo pod habsburškim žezlom, med drugim sklicevala tudi še na hrvatsko državno pravo, ko je bilo še razglašeno načelo samoodločevanja narodov, je nastal velik demokratičen pokret, prava meščanska revolucija, ki valovi skozi vse jugoslovanske pokrajine Avstrije-Ogrske. Svetna in duhovska inteligenca ima ognje-vite in odločne voditelje, in povsod se prikazuje znamenje »troimenega« naroda: SHS Srbi, Hrvati, Slovenci.

Državo SHS v okvirju monarhije danes lahko pograbijo Jugoslovani z rokami, toda kar se je včeraj zdelo narodom še dragocena glavica, se jim zdi danes zanič-

ljiva miloščina. Tako so se izjavili Jugoslovani, da se ne morejo ustaviti s svojimi cilji za ujedinjenje ob črnomernih mejnikih in ničesar več ne pričakujejo od dogovorov v okvirju monarhije, vse pa od določb mirovne konference. V najtežji usodni uri zanikujejo državo, ki jih je tako dolgo zanikala, ravno tako kot da že ni nobene Avstrije-Ogrske več.

Problemi o zvezi narodov.

II.

Tako se je iz sile današnjega časa začel klic po zvezi narodov, najprej v Franciji, na Angleškem, pri nevtlačih, potem tudi v Nemčiji in v Avstriji. S posebnim poudarkom sta izrekla predsednik Združenih držav v Ameriki in papež to misel. Ideja, ki je bila poprej nekako prepuščena zasmehovanju pacifistom in teoretikom, je danes prodrla v kroge diplomatov in politikov, pa se bo tamkaj obnesla in ne bo več mirovala. Pač treba pripomniti, da je s pojmom mirovne zveze in zveze narodov spojenih več različnih predstav. Simpatije za te misli brezdvomno niso povsod iste. Vendar je led prebit. Visok ideal, ki prešinja človeštvo, je prešel v praktično politiko. Ali bo prošnja človeštvo tako globoko, tako splošno, da odpadejo vsi odpori ki se zoperstavljajo njegovemu uresničenju? To je vprašanje, kajti le potem more postati velika misel resnično dejanje, ako pridobi moč, ako daleko in globoko prepriča o potrebi nove orientacije v mednarodni politiki, spoznavši potrebe in pravice narodov.

Prišel bo prejalistej čas, ko se bo moral napraviti odločilen korak, ki naj prepriča, je-li izpopolnitev in s tem socialen napredek mogoč in ne bo-li Evropa v doglednem času zopet izpostavljena razdirajočim potrebom.

Splošno povedano: Trajno ne more neomejena lastna moč in popolna internacionalna nevezanost prinesiti nobenemu narodu resničnih koristi. Tak političen sistem mora, kakor vse nevezane moči, uničujoča končno delovati na države in ljudi. Za majhno državo, kakor je Švica, je pravni red življenjski element, nasilna politika pa nepoznana stalna nevarnost. Seveda bodo s stališča nezaupanja in dvoumja kazali na nevarnost, da se morejo zlorabiti internacionalne vezi, ki so neizogibne. Novega internacionalnega pravnega reda se ne more izogniti nobena država, male države se ne bodo mogle več ogrožati v njihovi svobodi in razvoju. Vpraša se: Ali ni mnogo večja, mnogo bližja nevarnost, da bi mogočne države izkoriščale internacionalno anarhijo in brezpravnost, da bi izpodrivale slabše, kjer bi jim to kazalo? Jasno je, da je vse, kar se more zgoditi v preprečenje vojnih konfliktov, ki imajo čim dlje, tem bolj značaj uničujočih svetovnih katastrof, predvsem v interesu malih držav. Predstoječa nepopolnost nove internacionalne institucije ne more in ne sme biti nikak zadosten vzrok, da bi se resno ne pospeševala njena uvedba. Za Švico je pri internacionalnih konfliktih zelo usodepolno in v ozračju trajnih vojnih nevarnosti je razvoj države tako omejen, da treba pozdraviti vse, kar je v zmislu sporazumljenja narodov in kar očvrstuje mirovno misel.

Predvsem je važno, da se določijo načela, ki naj bi bila kot podlaga taki internacionalni preureditvi. Praktično dragocena bi bila osnova institucij za mirno ureditev internacionalnih kolizij. One difference med raznimi državami, ki imajo pravni značaj in jih radi tega moramo presojati in odločevati s strogo pravnih vidikov, so podrejene internacionalnemu razsodišču. Oledati treba, da države, če mogoče, priznajo neomejeno dolžnost, da se podvržejo glede takih natančno neomejenih pravnih preprirov izreku kaknega razsodišča. Oni internacionalni prepri pa, ki se ne prilagode v pravno presojo in pravno odločitev, naj bi bili predmet poravnalnega posredovanja posebne institucije. Tudi tu naj bi ne bilo odvisno od poljubnosti držav, ali se vsakikrat ob postritvi diferenc sploh spuščajo na to posredovanje ali ne, temveč doseglo naj bi se vsaj toliko, da vse države počakajo na predlog te posredovalne instance. Je-li mogoče, prisiliti države, da smatrajo posredovalni predlog že vnaprej za obvezen, je vprašanje, in treba je za to temeljitega raziskavanja.

Velikega pomena je, da bodo te instance, najsi bodo že razsodišča, ali institucije za mirovno posredovanje, trajne in samostojne institucije; ako ne bi bile trajne in ne imele gotove samostojnosti, bodo komaj izpolnile svojo nalogo. Storit bo treba vse, da se stalno opozarja, na visoki pomen teh naprav v vseh deželah.

Ako je mirovno varstvo, to se pravi onemogočenje kaknega izvora internacionalnih nasprotstev, da postane povod nevarnim konfliktom, glavna naloga, tedaj se glede tega vendar ne sme izpopolnitev meddržavnega pravnega reda v splošnem zanemariti. Delo, ki se je pričelo v Haagu, se mora po načrtu izpopolniti. Pri tem bi se opozorilo, da nič ne pomaga, da celo škoditi utegne, ako se sklepajo dozdevne splošno obvezne pogodbe, ki se ne ozirajo na možnost in na dane naravne razmere. Izkušnja uči, da vendar ne morejo držati. Narodi so v svojem razvoju in v svojih potrebah tako različni, da se jim ne more vsiliti prisilna potreba na vnanjo enotnost. Ne vnanja enotnost, temveč varstvo mirnega, na delu in ne na izrabljenju politične moči slonečega razvoja vsakega

naroda mora biti geslo. V tem oziru more biti primerno, da se ovažujejo gotove temeljne pravice držav, n. pr. zagotovitev dohoda k morju.

Uspeh gibanja za zvezo narodov bo predvsem zavisel od tega, v kakšnem duhu se porajajo ti problemi. V resnici zadovoljiv rezultat se more pričakovati le potem, ako se pokaže trdna, poštena volja, da se preinemo iz sedanjega žalostnega internacionalnega pravnega položaja in postavimo na mesto silovitega principa gospodstvo pravne ideje. Ob uresničenju tega zahtevka bo moral državnik vsekakor računati z razmerami, kakršne so: iskal bo idealen cilj, da ga udeležuje z realnimi sredstvi. Vendar ne sme obstati v tem realizmu; ne sme zaiti v dvoumje. Še manj se sme iz pesimizma, ki je pač ob sedanjem svetovnem položaju zelo blizu, že vnaprej odreči na to, da bi s trdno voljo korakal od dejanja k tem problemom. Brez trdne samozvesti na možnost kake boljše prihodnosti se še ni nikdar doseglo kako politično bogastvo, še nikoli kak velik napredek.

Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 23. oktobra. Uradno se razglša: Ob zapadni Moravi se boji zadnjih čet nadaljujejo. Sovražni poskus, prekoračiti reko pri Kraljevu, se je ponesrečil. Naše albanske bojne črte se bližajo črnogorski meji. Na italijanski fronti artiljerijski boji in živalno delovanje letalcev.

Bitka na zapadu.

Berlin, 23. oktobra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Boji v nižini Lyse trajajo dalje. Silni napadi nasprotnika ob Deynze. Severno mesta so bili zavrnjeni, južno mesta pa po začetnem pridobivanju tal v protisunku ustavljeni zapadno ceste Deynze=Olzene. Vzhodno Kortryka smo bili potisnjeni z zapadnega roba od Vichte nazaj na vzhodni rob. Na obeh straneh Ortesa so se izjalovili močni sovražni napadi. Delni boji v dolini Skalde ob obeh straneh Tounaya in Valenciennesa. Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Južno Marle smo izpraznili mostišče ob Serre in Souche in smo umaknili svoje črte za odsek ob potoku. Ob Aisni smo odvrgli silne napade. Na vzhodnem bregu Aisne pri Vouziersu in vzhodno Olizya večji boji. Z najmočnejšo artiljerijo je napadel sovražnik zarana med Terronom in Falaise ter med Olizy in Beaupaire. Na višinah zapadno Ballaya je pridobil napad nekaj tal, na ostali fronti pa se je ponesrečil pred našimi črtami. Tudi popoldne je napadel sovražnik po obnovljeni najmočnejši topniški pripravi. Armadna skupina von Gallwitz: Med Argoni in Mozo ostro ponočno streljanje. Delni napadi zapadno Moze in Mozele so ostali brez uspeha.

Politični pregled.

— **Jugoslovanski klub odklanja cesarski manifest.** Na predčerašnji seji Jugoslovanskega kluba je dr. Korosec poročal o položaju in o svoji konferenci z ministrskim predsednikom. Predlog parlamentarne komisije na odklonitev cesarjevega manifesta se je vzel na znanje ter se je odobrilo odklanjajoče stališče kluba.

— **Iz armadnega odseka avstrijske delegacije.** Na predčerašnji seji armadnega odseka avstrijske delegacije je delegat Glöckel zahteval pojasnila v uničenju nekoga francoskega podvodnika v puljskem pristanišču ter o potopitvi obrežne ladje »Wien«; razpravljal je obširno o uporuh mornarjev v Kotoru ter se pritoževal o počasnosti avstrijske vlade glede preskrbe vojnih ujetnikov in civilnih internirancev. Glede vojaške menaže je zahteval, naj bo preskrba enaka za častnike in za moštvo in naj se častniške menaže sploh odpravijo. Delegat Zahradnik je zahteval pojasnila o vzrokih omejitve vojaških dopustov, na kar je vojni minister Stöger-Steiner izjavil, da je vzrok za omejitve vojaških dopustov iskati edino v sedanjih veliki obremenitvi železniškega prometa.

— **Vojno blago po vojni.** Avstrijski glavni zavod za stvarno demobilizacijo se te dni ustanovi na Dunaju. Ta zavod ima nalogo, da prevzame od vojaškega erarja vse blago, ki ga ne bo rabil po vojni, da ga po potrebi popravi ter prilagodi za civilno porabo. Nadalje bo ta zavod vse te predmete porazdelil na posamezne dežele. V deželah pa se bodo ustanovile organizacije, najbrže v obliki družb z omejeno zavezo, ki bodo razdelile to blago posameznim občinam.

— **Rekviriranje na Štajerskem.** Poslanec dr. Verstovšek je kot predsednik Narodnega sveta za Štajersko odposlal namestniku grofu Clary-ju brzojavko: Kot predsednik Narodnega sveta za slovenski Štajer najodločneje protestiram proti vsaki rekviziciji poljskih pridelkov in živine na Spodnjem Štajerskem, tembolj ker Slovinci vemo, da bo slovensko kmetstvo prebivalstvo že vsled vtihotapljanja živil po vladnih organih popolnoma izčrpano, in smo prepričani, da ne more pričakovati slo-

vensko ljudstvo kot del Jugoslavije od Gradca nobene oskrbe več.

— **Štajerski »volksrat« proti Jugoslaviji.** Nemski listi, posebno mariborski, pozivljejo občine »lužno od Drave«, naj sklenejo proteste proti temu, da bi se jih priklopilo jugoslovanski državi. Te proteste naj pošljejo cesarju. Za 26. in 27. oktober sklicujejo celo vrsto »volks-tagov«, na katerih hočejo ugovarjati proti samoodločbi Jugoslovancev. Ti papirnati protesti pač ne bodo dosti zalegli.

— **Avstrijski Nemci in državna kriza.** Kakor smo poročali, se je dne 21. oktobra vršila na Dunaju plenarna seja narodne skupščine avstrijskih Nemcev. Plenarni seji je sledila seja izvršilnega odbora. Izvršilni odbor je sklenil, da voli iz svoje srede tri skupine: za vnanje in vojaške zadeve, za notranjo upravo in ustavo ter za gospodarstvo in prehrano. Prvi skupini se je tudi naročilo, naj čim prej predloži poročilo v Wilsonovi noti. Konstituiranje nemškega Narodnega zbora se notificira avstrijski vladi, avstro-ogrski vladi, avstrijskim narodom in inozemstvu.

— **Poziv židovske socialistične delavske stranke jugoslovanski socialno demokratični stranki.** Sodrugi! V židovski socialistični delavski stranki organizirano delavstvo Poale Zion Vam sporoča: v tej uri, ki Vas osvobodi narodnega zatiranja, svoj proletarski pozdrav. Židovski proletariat, ki Vam je stal v Vašem boju vedno ob strani, ker pozna trpljenje narodnega zatiranja, strastno pričakuje prihod nove dobe, v kateri naj neodloča o usodi narodov sila, temveč pravica. Zahtevamo pa, da se uporabljajo načela pravičnosti in samoodločbe tudi za židovski narod. V trpljenju in persekucijah tekom svetovne vojne je dokazal židovski narod dovelj jasno svojo življenjsko voljo. Proletarci vseh narodov so priznali nezlomljivo življenjsko voljo tega zatiranega naroda. Židovskemu narodu, ki hoče živeti, odrekat življenje je le v interesu židovske veleburžoazije; naša največja socialistična naloga je, da pobijamo njih protinardno in izkoriščevalno stališče. V tem boju, v katerem se čutimo solidarne s celokupnim mednarodnim proletariatom, zahtevamo, sodrugi, tudi Vaše podpore! Pomagajte nam s tem, da priznate narodne življenjske pogoje židovskih ljudskih množic da odstranimo vse ovire, ki nam zapirajo pot do mednarodnega razrednega boja in do narode osvobodilnega socializma! Naj živi samoodločba narodov! Naj živi zveza svobodnih narodov! Naj živi mednarodni socializem!

— **Praški nadškoof odstopil.** Oficijozni »Fremdenblatt« prinaša iz informiranih krogov vest, da se praški knezo-nadškoof grof Huyn ne vrne več na svoje mesto. Grof Huyn se preseli v Rim.

— **Razpoloženje na Ogrskem.** Wilsonov odgovor je madžarske kroge konsterniral. Sedaj se šele pojavlja spoznanje pravega položaja in v treznejših krogih se slišijo glasovi, ki zahtevajo takojšnjo likvidacijo dosedanje politike, odstop Wekerlejevega kabineta, nastop nove vlade, ki bi se naj predvsem pogajala z Jugoslovani in Čehi. Za posebno nujen se smatra dogovor z Narodnim večjem zaradi dohoda na morje.

— **Iz ogrskega parlamenta.** V ogrskem parlamentu je predčerašnjim ministrski predsednik dr. Wekerle izjavil, da ogrska vlada nima nič proti združitvi Jugoslovancev, bvaajočih v deželah ogrske krone. Med te dežele spada tudi Dalmacija. Ko se je pogajal pred kratkim s Hrvati, je zahteval, naj mu sporoče svoje želje glede gospodarske in finančne samostojnosti. Glavna stvar v jugoslovanskem vprašanju, kakor tudi v naših narodnostnih vprašanjih sploh je ta, da ne sme dopustiti, da bi oslabelo naše narodno stališče. Vzrok za to je ta, da se moramo postaviti proti terorizmu, ki se pojavlja proti nam, kajti gospodje uganjajo tu dan na dan razredni boj in terorizem. (Poslanec Fenyess: Tudi sedaj laže. Vsaka njegova beseda je laž.) Večina sklene, da se izroči Fenyessa imunitetnemu odseku. Zbornica odkloni z veliko večino, da bi se postavil zakonski načrt grofa Karolyija v meritorično razpravljanje na dnevni red. Ob 4. popoldne se seja zopet otvori. Poslanec Karl Huszar (ljudska stranka) izjavlja: Nočemo biti nezvesti Nemcem, ki so se bojevali skupno z nami na Sedmograškem, ali nočemo postati samomorilci, ker so naši zavezniki napačno presojali položaj. Edino naše upanje je naš kralj, kajti pri nas vladarski prestol ni omajan, kakor v drugih državah. — Glede Nemčije je rekel Wekerle: Oni slabo dela za mir, kdor zahteva, da se moramo brezpogojno ločiti od Nemčije in skleniti separaten mir. Ne sklicujem se na zavezniško zvestobo, marveč na dejstva. Mi smo tudi še sedaj navezani na varstvo nemških armad. Nahajajo se na ogroženih točkah, na srbski fronti in na rumunski, kjer hočemo varovati integriteto dežele. Ne smemo torej kar tako lahkomišljeno govoriti o teh rečeh. Glede odgovora Avstro-Ogrske na Wilsona je rekel ministrski predsednik: V svojem odgovoru bomo na vsak način poudarjali, da ne poznamo češko-slovaškega nasprotnika. Mi sploh ne poznamo nikakega češko-slovaškega združenja, mi poznamo samo češko združenje.

— **Četaši v Črni gori.** Iz Cetinja se poroča »Slovencu«, da je po celi Črni gori izbruhnila četaška vojna. Četaši so zasedli Nikšić, Berane, Andrejevico. Avstrijci in Ogrji z največjo naglico izpraznjujejo Črno goro. Generalni guverner grof Clam-Martinic je zapustil Ceti-

nje; njemu so sledila razna poveljstva. Nastal je velik nered. Obstoja nevarnost, da utegnejo četaši zajeti vse v Črni gori zaostalo vojaštvo. Skader in Lješ v Albaniji sta že v rokah četašev. Albanski orožniki, ki so vršili službo v Črni gori, so prestopili k četašem. V Andrejevici so četaši zajeli cel ogrski bataljon.

— **Republikanski pokret.** »Vorwärts« poroča: Med berlinskim delavstvom širijo neodgovorni ljudje letake, ki pozivajo na stavke in na poulične demonstracije. List svari delavce, naj ne slede hujšakem. Na izgrede hujškajo neodvisni socialisti, ki delajo na to, da se Nemčija izpremeni v demokratično republiko.

— **Liebknecht na svobodi.** Bivši berlinski državni poslanec socialni demokrat Liebknecht je bil pomiloščen. V ječi je bil nad dve leti. Liebknecht je prispel v Berlin.

— **Položaj v Rusiji.** Iz Moskve se brzojavno poroča: Važno mesto Bugulma je prišlo v roke sovjetskih čet. Do Ufe ni nobenega važnejšega oporišča več, ki bi se moglo upirati naši oblasti. Z Ufo izgube protirevolucionarji zadnjo zaslombo tostran Urala. Sovražni oddetek 3000 mož je prešel pri Bugulmi na našo stran. Tudi severno Drine smo dosegli znatne uspehe.

Dnevne vesti.

— **Prehrana in narodi.** Posledice vojne postajajo vedno občutnejše. Zgodaj jeseni že občutimo nedostatke prehrane in nedvomno se ti nedostatki še povečajo kolikor bolj bomo prehajali v zimo. Posledica oziroma greh stare Avstro-Ogrske je, da se je prehrana uredila neprimerno slabo. In sedaj, ko se vrši politični preobrat v državi, je kriza v prehrani še mnogo sigurnejša in meščanske stranke so že pričele z bojkotom posameznih ozemelj in krajev. Najodličnejše mesto zavzema tu Ogrska, ki hoče z bojkotom izsiliti svojo integriteto, svojo nedotakljivost, kakor bi že ne bila dovelj izsesala avstrijskega prebivalstva. Istemu zgledu slede Čehi-Slovaki in Poljaki. Prehranjevalni urad je tukaj brez moči, zato je popolnoma prav, kar trdijo Čehi, zlasti pa češki in nemški socialisti, da se treba sporazumeti od naroda do naroda tudi glede na vprašanje prehrane. Pomisliti treba, da tak bojkot ne doseže svojega namena, če bi bil tudi utemeljen. Zakaj meščanstvo in kmetje so preskrbljeni z živili, torej ne bodo stradali, dočim bi moralo delavstvo, ki ni ima zalog, stradati, dasi je prav to popolnoma nedolžno na krivcah, ki so se godile narodom. Delavstvo je bilo proti vojni, delavstvo je bilo za svobodo narodov in prav socialno demokratično delavstvo in njega časopisje je že desetletja opominjalo, utemeljevalo in se borilo za pravice ter pobijalo krivice neobzirno, čeprav ga je birokracija preganjala, čeprav ga je meščanstvo psovalo in zaničevalo. Med prvimi nalogami narodnih konstituant spada torej opravljanje medsebojne ureditve prehrane, ker bi sicer pri tem največje trpeli sloji, ki so dali duše in moralno oporo vsemu pokretu za izvedbo pravične ureditve. Kdo se je boril proti birokraciji, kdo za svobodo, kdo proti zatiranju, kdo je pospeševal med množicami izobrazbo? V prvi vrsti je bilo delavstvo ta faktor! Sad njegovega dela je to, kljub vsej reakciji, in za to svoje delo naj pogine gladu? Kdor bi to zahteval, je hujši kakor najkrutejši zatiralec.

— **Podaljšani dopusti.** Vsem vojakom, izvzemši častnikov in gaštevov, ki so dobili dopust od armade na bojišču in ki se morajo vrniti do 30. oktobra, je podaljšani dopust, če bivajo na Tirolskem, Koroškem, Kranjskem, Benečanskem, v Istri, na Goriškem in Gradiščanskem ter na Primorskem, pet dni; deset dni pa, če bivajo na Solnograškem, Zgornjem in Spodnjem Avstrijskem, Štajerskem, Češkem in na Moravskem.

— **Kolkovanje vlog za dobavo premoga.** C. kr. ministrstvo za javna dela je z razpisom z dne 8. septembra 1918, štev. 56.949, K. A. L. sporočilo, da veljajo v zmislu naredbe c. kr. finančnega ministrstva z dne 25. maja 1918, štev. 42.827, glede kolkovanja vlog za dobavo premoga naslednja določila: Vloge onih podjetij, ki so po zakonu o vojnih dajatvah primorani, da vrše svoj obrat, so v zmislu § 35. zakona z dne 26. decembra 1912 drž. zak. štev. 236 proste pristojbin, ako se nanašajo na dobavo kuriva, potrebnega za obratovanje. Vloge drugih trgovin in obratov glede dobave kuriva so v zmislu T. B. 44 lit. r pristojbinskega zakona pristojbine proste takrat, če je premož za nadaljevanje obrata neobhodno potreben. Za vloge drugih strank glede dobave premoga ni dana nikakoli kolkovna prostost, razven če uživa določena stranka že prej po zakonu pridobljeno prostost kolkovnih pristojbin.

— **Utravizacija ljubljanske višje realke.** C. kr. naučno ministrstvo je ukazalo, da se takoj uvede na ljubljanski realki dvojezični pouk. Realca je bila doslej izključno nemška.

— **Obutev za šolske otroke.** Krajni šolski sveti se pozivljajo, da se takoj obrnejo do deželne vlade, ki ima na razpolago okoli 30.000 parov čevljev za šoloobvezne otroke.

— **Španska bolezen se širi tudi po Gorenjskem.** To je prava pokora za neimovite ljudi. Zdravniške pomoči si ne morejo oskrbeti, a pomikanje, na vseh koncih in krajih. Časih so živeli zdravniki — in še dandanes je kje kaka častna izjema — ki so potrebne ljudi zdravili po dobroti nizkih cenah ali celo brezplačno. A jaz po-

znam zdravnika, ki se celo k bolnemu učitelju ni hotel peljati, misleč si menda »kako bo plačal?« Da se ne pomeje več taki slučaj, bi svetoval učiteljem, da si osnujejo »bolniško blagajno«, s čimer edino bi jim bilo pomagano. Učiteljska »Zaveza« naj sprejme to stvar v roko ter jo modro izvede.

— **Za slovensko goriško prebivalstvo.** Hrvatska vlada je sklenila, da pomaga v prehranjevalnem oziru razen Dalmaciji in Istri tudi slovenskemu goriškemu prebivalstvu. Za to je namenila 150 vagonov krompirja.

Nemški rajhstag.

Berlin, 23. oktobra.

Rajhstag je danes nadaljeval politično debato.

Poslanec sodrug Haase je izvajal naslednje: Nastopil je popolni preobrat v politični in vojaški politiki. Nemški imperalizem je popolnoma doigral svojo vlogo. Dosegli smo kar najhujši poraz. Moja stranka (neodvisna socialno demokratična, op. ured.) je najprej pravilno spoznala položaj. Vlada pa je pretrgala mirovne vezi, ki so se sklepale pomladi leta 1916 med Nemčijo in Anglijo. Govornik je ostro kritiziral stališče večinskih socialistov. Včerajšnji kancelerjev govor označuje kot razočaranje. Zadnja nota na Wilsona ni jasna, zato ni nade, ne upanja na premirje. Klici po narodni obrambi so neodgovorni. Oni, ki vpijejo po nadaljevanju vojne, se obremenjujejo s hudo krvno krivdo.

Podkancler v. Payer je odgovarjal najprej na izvajanja predgovornika in izjavil, da danes še ni primerno govoriti o protimonarhičnem ekstravagancam, ki se jih predgovornik tako rad poslužuje. Tudi se ne sme smatrati za fatalizem ali za neumnost, ako se hoče v današnjih dneh nemški narod oboroževati za najhujši slučaj, ker je hudo ogrožen. To popolnoma odgovarja življenjskim interesom ter čustvom naroda; tako delajo končno možje, ki so Nemčijo ustvarili in jo storili veliko. Reforme, ki smo jih izvedli, in ki jih še nameravamo izvesti so velikega načelnega pomena. Njih praktična potreba, ki je danes še ne vidimo, se utegne izpričati morda že v prihodnjih tednih, mesecih ali mogoče šele v prihodnjih letih. Te reforme so dokaz narodne zrelosti. Naši sovražniki nas hočejo uničiti pod pretvezo, da je nemški narod brez pravic zatiran ter odvisen od gospodujočih manjšin, ki so zato stalna nevarnost za svetovni mir. To mnenje je bistvena ovira za mir. Ne potrebujemo le zaupanje doma, ampak tudi zaupanje inozemstva, do gotove meje celo zaupanje svojih sovražnikov. Naši sovražniki ne zaupajo našim poštenim namenom, ki hočejo zagotoviti mir pravice. Potrebujemo nedvoumne, poštene politike.

Poslanec Stychel (Poljak): Ne zahtevamo nemškega ozemlja, temveč le svojo pravico. Popolna izvedba pravice ne pomenja za drugega krivice, temveč le poplačanje krivde.

Poslanec Hanssen (Danec): Kot zastopnik danskega prebivalstva zahtevam v imenu pravice in pravičnosti pri predstojećem mirovnem sklepu končno rešitev severno-šlezviškega vprašanja na podlagi samoodločbe narodov. Seja se jutri nadaljuje.

Zadnje vesti.

Avstro-ogrski odgovor Wilsonu.

Dunaj, 23. oktobra. V vnajemnem ministrstvu je izgotovljen načrt avstro-ogrskega odgovora na noto predsednika Wilsona. Odgovor zlasti povdarja, da se Wilson v svoji noti ni dotaknil vprašanja o premirju. Grof Burian odpotuje danes v Budimpešto, da se posvetuje z ogrskimi vodilnimi politiki. Ker se muči tudi cesar na Ogrskem, bo vladar noto najbrže takoj sankcioniral.

Gosposka zbornica o Hussarekovi izjavi.

Dunaj, 23. oktobra. Gosposka zbornica je pričela danes razpravo o izjavi ministrskega predsednika barona Hussareka. Knez Fürstenberg si predstavlja zvezo narodov kot mogočno celoto, močno zvezano z nemško državo v zvestobi s cesarsko hišo. Baron Beck je zadovoljen s preureditvijo Avstrije in pravi, da je to zasluga krone, ki se je priznala k načelu samoodločbe narodov. Glede Jugoslovanov pravi, da je sprava z njimi ne le potrebna, ampak celo nujna zapoved. Tako bi se dalo ugodno rešiti tudi tržaško vprašanje. Dr. Sieghardt govori o Wilsonovem odgovoru in svari, naj ideji francoske revanše nikar ne sledi misel o nemškem plačilu. Princ Lobkovic vladi ne zaupa. On bi rad, da bi se državna kriza rešila v habsburškem smislu, že za to, ker bi se tako obistinili ideali svete vaviljske krone. Če bi se Jugoslovani ločili od monarhije, bi to ne bilo toliko njihovo delo, ampak krivda naših državnikov. Vojvoda Beaufort govori proti madžarski oligarhiji in pravi, da je ona sovražnik vseh avstrijskih narodov. — Nadaljevanje razprave jutri ob 11. uri dopoldne.

Narodni svet proglasil češko-slovaško državo.

Zeneva, 23. oktobra. Narodni svet v Parizu je proglasil svobodno češko-slovaško državo. Prepis listine, s katero se odstavlja habsburška dinastija, se je odposlal predsedniku Wilsonu.

Furlani zahtevajo neodvisnost.

Gorica, 23. oktobra. Številno obiskana konferenca zaupnikov furlanskega prebivalstva je pod predsedstvom klerikalnega poslanca dr. Faiduttija soglasno sklenila, da pozdravlja cesarski manifest in da povabi poslance, naj zahtevajo samostojnost Furlanske v okvirju avstrijske zvezne države ter ustanove obenem italijanski narodni svet. Z ozirom na Trst naj zastopajo solidarne gospodarske interese s tem mestom, ki naj bo avtonomno. Vsakršna državna sprememba mora biti odvisna od samoodločbe in prebivalstva furlanskega naroda.

Preki sod v Bosni in Hercegovini. — »Zelena brigada«.

Praga, 23. oktobra. »Češko Slovo« javlja z Dunaja: Pred kratkim je bil razglašen v nekaterih okrožjih Bosne in Hercegovine preki sod. Pripovedujejo, da so dali temu razglasu povod češki dezerterji. V Slavoniji se je koncentriralo okoli 30.000 dezerterjev, ki tvorijo takozvano »Zeleno brigado«.

Nemška Avstrija in Nemčija.

Dunaj, 23. oktobra. Nemško-avstrijskim parlamentcem, ki so pri nemškemu poslaniku na Dunaju posredovali glede prehrane nemško-avstrijskih pokrajin, je nemški poslanik grof Wedel izjavil, da je ustanovitev Nemške Avstrije našla v Nemčiji radosten odmev. Nemčija bo radevolje potrebno ukrenila, da se Nemška Avstrija preskrbi z živili.

Proti ustanovitvi Nemške Češke.

Praga, 23. oktobra. Poslanec Klofač je odpotoval v Švico. Pred odhodom je govoril na zborovanju v Pragi ter izjavil, da je treba ostro kaznovati one, ki so zakrivil vojno. Eden glavnih krivcev je grof Tisza. O Nemški Češki je izjavil, da bi bila casus belli (povod vojni).

Ustanovitev poljske demokratične vlade.

Dunaj, 22. oktobra. Na posvetovanjih v Varšavi, ki so se jih udeležili zastopniki političnih strank iz vseh treh držav, kjer prebivajo Poljaki, je bilo sklenjeno, da ustanove Poljaki demokratično vlado. Avstrijski in pruski Poljaki odpošljejo v vlado po tri, Litavska enega in kraljevina osem zastopnikov. Po končanih provizoričnih volitvah v kraljevini se sestane v Varšavi narodna skupščina, v katero se pozovejo tudi izvoljeni poslanci iz Galicije, Šlezije in pruske Poljske. Poroča se, da vstopijo v poljsko vlado poslanci dr. Glombinski, dr. Terpil in Vitos.

Izpraznitev Srbije in Črne gore.

Budimpešta, 23. oktobra. »Deli Hirlap« priobča z dovoljenjem cenzure naslednjo vest: Z ozirom na mirovne predpriprave bodo v bližnjih dneh izpraznile avstro-ogrške čete Srbijo in Črno goro. Vsled izpraznitve teh ozemelj bo tekla nova fronta med Donavo in Drino.

Za prekinjenje pogajanja z Nemčijo.

Washington, 22. oktobra. Ko je bila nemška nota priobčena, je vložil republikanec Poindexter resolucijo, ki pozivlja kongres, da prepove nadaljno pogajanje z Nemčijo, dokler se nemške čete nepogojno ne podajo.

Pesimizem v Londonu.

Basel, 22. oktobra. Z ozirom na mirovne izglede je optimizem v Londonu zelo popustil. Tudi zadnja nemška nota ne bo povzročila obustave sovražnosti, temveč kvečjemu pripomogla do nadaljevanja mirovnih razprav. Vprašanje premirja pravzaprav niti ne obstoja več.

Besedičenje, ne pa odgovor...

London, 22. oktobra. Merodajni krogi ne smatrajo nemške note kot poslovni, temveč le kot čisto argumentativni predlog. Stališče, ki ga zavzemajo vladni diplomatični in politični krogi z ozirom na noto je to, da nota ne nudi odgovora, temveč je le nekakšno besedičenje, ki naj prikrije pomanjkljivost odgovora. Visoka uradna osebnost se je izrazila, da tiči v noti slabo prikrita neodkritosrčnost. Vlada v posameznostih še ni pretresla odgovora, dasi so se vršila med prvimi ministrom in njegovo vlado tozadevno danes daljša posvetovanja.

Turčija v nevzdržnem položaju.

Dunaj, 23. oktobra. V dunajskem vnajemnem uradu pričakujejo v najbližnjih dneh novih, četudi ne nepričakovanih dogodkov, ker vzdržni položaj Turčije silni k hitri odločitvi.

Nemška nota se predloži ententi.

Washington, 23. oktobra. Nemška nota se predloži ententi, predno Wilson odgovori Nemčiji. V poučenih krogih se zatrjuje, da miru še ni neposredno pričakovati. Tudi premirje ni možno brez pogojev, ki bi uničili moč nemškega militarizma.

Poziv Narodnega Vjeća.

Zagreb, 24. oktobra. Narodno Vjeće v Zagrebu je včeraj dne 23. oktobra razpravljalo o zadnjih dogodkih na Hrvatskem, zlasti o dejstvu, da je prišlo povodom manifestacij v proslavo Wilsonovih načel za ureditev narodnostnih razmer do napadov na kolodvoru in druge prometne naprave. Narodno Vjeće je, ne oziraje se na malenkostne pomisleke in razmotrivajoč vse te dogodke, edino le iz vidika narodne koristi prišlo do zaključka, da je potrebno izdati na narod ta-le poziv:

Narodno Vjeće misli, da ukazuje bistri razum in staro poštenje našega naroda, da se tak slučaj ne ponove ali razširijo, ker bi vsled tega lahko prenehal ves promet tudi v najsiromašnejše kraje naše domovine, ki bi ostali potem brez kruha.

Narodno Vjeće pozivlja vse pristaše strank političnih in parlamentarnih skupin, da se strnejo po vseh mestih, vaseh, trgih in zaseljih v posebne odbore.

V take odbore lahko vstopijo tudi osebe, ki niso pripadniki nobene politične stranke, ki pa so v svoji duši za ujedinjenje in osvoboditev naroda na podlagi proglašenja Narodnega Vjeća z dne 19. oktobra 1918. Taki odbori prevzamejo s svojo sestavitvijo velike naloge za ves narod. Prva naloga vsakega odbora je, da se pobriga za obrambo oseb in imovine vseh državljanov države SHS brez razlike. Druga naloga je, da odbori javijo Narodnemu Vjeću vse dogodke v svojih krajih in vse potrebe svojih mest, trgov in vasi, ter vsakega naroda. Tretja naloga odborov je, da točno izvrše naročila Narodnega Vjeća na korist naroda.

Zato morajo v vseh krajih izbrati odbori Narodnega Vjeća najbolj zaupne in najbolj izkušene ljudi v svoj odbor, ki naj bo sestavljen iz predsednika, voditelja za narodno obrambo in poslovodje.

Vsi odbori se morajo prijaviti v odobrenje Narodnemu Vjeću v Zagrebu. Vse objave šiljajo na naslov:

Narodno Vjeće v Zagrebu, sabor.
Bratje Slovenci, Hrvatje in Srbi, na delo!
Čas hiti. V nekaj dneh morajo biti odbori sestavljeni. V vsakem našem kraju mora biti tak odbor Narodnega Vjeća, ki naj poskrbi, da se čim prej ustanove čete za narodno obrambo.

Zagreb, 23. oktobra 1918.

Dr. Korošec,
predsednik.

Dr. Pavelić,

podpredsednika.

Pribičević

Vojaška revolta na Reki.

Budimpešta, 24. oktobra. V včerajšnji seji ogrske poslanske zbornice se je raznesla nenadoma vest o velikih dogodkih na Reki. Dospela je namreč brzobjavka, ki so jo takoj prebrali in ki poroča o veliki vojaški revolti pešpolka 79 na Reki. Silna konsternacija se je polastila vladnih organov in madžarskih poslušcev. Seja se je morala prekiniti, ker je naraslo razburjenje na višek.

Hrvatski pešpolk šte. 79, ki stoji na Reki in čigar vojakovi so skoraj izključno samo Hrvatje, se je zbral zjutraj v svojo vojašnico, odstavil vse drugorodne častnike in jih zaprl ter pod poveljništvom hrvatskih častnikov v polni opremi s puškami, strojnimi puškami in ročnimi granatami odkorakal v mesto in pred honvedsko vojašnico. V honvedski vojašnici so bili madžarski vojakovi. Hrvati so zasedli vojašnico, razorožili oddelke madžarskih vojakov in druge obkolili in zastražili. Iz honvedske vojašnice je odkorakal hrvatski polk v mesto, se razdelil na več delov ter zasedel najprej tobačno tovarno in sodišče. Voditelja državnega pravdnštva so zaprli. Ječe so odprli in izpustili vse vjetnike. V mestu se je postavila hrvatskim vojakom ponekod državna policija nasproti. Prišlo je na več mestih do kratkega boja, v katerem je bila policija popolnoma poražena, razorožena in deloma odpeljana v ječe. Nato je hrvatsko vojaštvo krenilo proti kolodvoru. Kolodvor so zasedli ter ustavili vse vlake. Edino en vlak z Madžari, ki so deloma prostovoljno, deloma prisiljeni hoteli zapustiti Reko, so pustili hrvatski vojakovi naprej. Nato so pretrgali železniško zvezo in brzobjavne in telefonične zveze. Prej se je še posrečilo guvernerju telefonično zaprositi za vojaško pomoč, katere pa ni dobil. Tudi guvernerska palača je popolnoma zastražena.

V ogrski poslanski zbornici je prišlo, ko je dospela ta vest, do burnih prizorov, tako, da se je morala seja prekiniti. Ko je Wekerle čez nekaj časa sejo zopet otvoril, je naznanil, da je vsled dogodkov na Reki in na Hrvatskem sploh celo ministrstvo odstopilo.

Budimpešta, 24. oktobra. Hrvatsko vojaštvo je zasedlo in zastražilo vse ulice. Zvečer je bil državni pravdnik Balint še vedno zaprt. Prišlo je še večkrat do manjših spopadov s policijo, ves dan je bilo slišati stre-

ljanje, več oseb je bilo ranjenih. Železniške zveze so pretrgane, tudi brzobjav in telefon ne funkcionira. V guvernerski palači je prišlo do boja. Ministerialni svetnik v kraljevsko-ogrskem guberniju Törög je bil ustreljen. Šest častnikov Madžarov je bilo tudi ustreljenih. Ponekod v mestu je prišlo do požigov. Hrvatske čete so razobesile na svoji vojašnici hrvatsko zastavo ter zasedle vsa javna poslopja. Povsod so se morale razobesiti hrvatske, slovenske in srbske zastave. Madžarsko prebivalstvo beži iz mesta. Hrvati so zasedli tudi vse dohode do pristanišča in skladišča. Po zasedenju Dejakove ceste so odkorakali hrvatski vojakovi proti državnemu kolodvoru. Noben vlak ne odhaja več. Poštni in brzobjavni urad je zaseden. Madžarski uradniki so bili takoj spodeni. Kljub temu počiva ves promet. Reka ima danes lice popolnoma hrvatskega mesta. Vsi napisi v madžarskem in nemškem jeziku so izginili. Izginili so tudi nekateri italijanski nadpisi. Povsod vidiš samo hrvatske napise in letake, ki zahtevajo konec vojne ter slave Wilsona. Guvernerjeva palača je obkoljena od hrvatskega vojaštva. Kaj je z guvernerjem Jekel-Falusyem ni znano. Toliko se ve, da je zaprosil predno so bile telefonske zveze pretrgane za vojaško pomoč. Dobil je odgovor, da trenutno ni mogoče ugoditi njegovi zahtevi.

Zagreb, 24. oktobra. Nemiri na Reki so trajali pozno v noč. Uradnih poročil o dogodkih na Reki ni. Po zanesljivih privatnih informacijah je prišlo do vojaške revolte na Reki vsled izživljanja Madžarov. Madžari so hoteli aranžirati pod roko, kakor je njih navada, s pomočjo pritiska najrazličnejših oblasti nekaj plebiscit, da bi se mogli ponašati, da je prebivalstvo Reke spontano zahtevalo priklopitev mesta k madžarski državi. Plačana mestna fakinaža pod vodstvom znanih madžarskih oseb je hodila po hišah in zbiralala podpise. Za včeraj zjutraj je bila aranžirana manifestacija za priklopitev Reke madžarski državi. Res se je zbralo nekaj sto ljudi, ki so v demonstracijskem sprevodu korakali po mestu. V odgovor na to demonstracijo se je zbralo več tisoč Slovencev, Hrvatov in Srbov ter priredilo manifestacijski sprevod ob isti uri. Madžarska in slovanska skupina sta trčili druga na drugo. Prišlo je do hudega boja ter so se ljudje spopadli z noži in revolverji. Mnogo oseb je bilo ranjenih, med njimi nekatere težko ranjene. Končno so bili premagani Madžari in so zbežali proti sredini mesta. V tem trenutku je prikorakalo v mesto tudi več bataljonov Jelačićevega polka št. 79. Polk je razobesil na svoji vojašnici hrvatsko zastavo ter se je pridružil slovanskim manifestantom. Prišlo je potem v mestu na raznih krajih do boja. Ko je vojaško zapovedništvo na Reki izvedelo za revolto hrvatskega polka, ki je bil med tem že razorožil honvede, je poslalo na cesto proti vojakom oddelke madžarskih vojakov. Razvil se je kratek boj. Madžarski oddelki so bili od Hrvatov razoroženi. Hrvati se niso zmenili za salve in za hitro streljanje Madžarov ter so jih napadli z bajonetom. V trenutku so bile ulice polne krvi, polne mrtvih in ranjenih. Kar se ni posrečilo razorožiti je zbežalo deloma iz mesta. Zunaj mesta so začeli madžarski vojakovi pleniti in se jim je pridružila tudi fakinaža. Vsled tega je prišlo do nekaterih požarov in proti večeru do boljševeških izgredov tudi v mestu samem. Fakinaža in madžarski pa tudi drugi vojakovi so začeli pleniti. Strahovito hitro so se odigravali najstrašnejši prizori. Zlasti pristaniški delavci so vdiral v mesto in okolič v privatna stanovanja ter so opleni nekaterne banke in kolodvor. Do večera je bilo nad 100 mrtvih in mnogo sto ranjenih. Tudi ponoči se ni nastopil mir. Od 9. dopoldne so vse brzobjavne in telefonične zveze pretrgane in vlaki ne vozijo. Kako so se dogodki na Reki nadalje razvili še ni znano.

Umetnost in književnost.

Iz gledališke pisarne. Danes zvečer se ponovi za abonement A »Charlejeva teta« z gospodom Danešem v glavni ulogi. — Jutri, v petek 25. t. m. bo gledališče zaprto vsled nenadno nastalih zaprek; torej odpade ta večer včeraj napovedana predstava »Svet«. — V soboto, dne 26. t. m. se ponovi Charlejeva teta za abonement »B«. — Gledališko vodstvo naproša vse p. n. abonemente, naj se ozirajo na neprilike in izjemnosti, kakor so bili slučajni boleznit itd., ki vodstvu onemogočujejo pravilno razdelitev abonementov. Vkljub temu, da se je pazilo, da se vsi enako vrste, je bilo treba zadnji čas v marsičem spreminjati program, kar je provzročilo oškodovanje tega ali onega abonementa. Zato se je zdelo vodstvu potrebno, predvsem povdariti to, da se pozneje, ko bodo premagane ovire, uredi abonement pravilno tako, da dobi vsaka skupina ono število predstav, ki ima pravico do njih.

Aprovizacija.

Meso na zelele izkaznice B. Stranke z zelenimi izkaznicami B prejmejo goveje meso v petek, dne 25. t. m. in v soboto, dne 26. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: v petek, dne 25. t. m. popoldne od 3. do pol 4. štev. 1 do 200, od pol 4. do 4. štev. 201 do 400, od 4. do pol 5. štev. 401 do 600, od pol 5. do 5. štev. 601 do

800, od 5. do pol 6. štev. 801 do 1000. — V soboto, dne 26. t. m. popoldne od 1. do pol 2. štev. 1001 do 1200, od pol 2. do 2. štev. 1201 do 1400, od 2. do pol 3. štev. 1401 do 1600, od pol 3. do 3. štev. 1601 do 1800, od 3. do pol 4. štev. 1801 do 2000, od pol 4. do 4. štev. 2001 do 2200, od 4. do pol 5. štev. 2201 do 2400, od pol 5. do 5. štev. 2401 do konca.

Inozemsko meso. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala inozemsko meso v soboto, dne 26. t. m. in v ponedeljek, dne 28. t. m. od pol 7. do pol 9. zjutraj v cerkvi sv. Jožefa.

Meso za gostilničarje in zavode. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala goveje meso gostilničarjem in zavodom v petek, dne 25. t. m. popoldne od 1. do 3. ure v cerkvi sv. Jožefa.

Krušne komisije bodo uradovale v petek, dne 25. t. m. od 8. do pol 1. ure popoldne. Izdajale se bodo izkaznice za kruh in moko, ter vprašalne pole za premog. Zamedniki, ki ne pridejo h krušni komisiji, dobe krušne izkaznice šele v ponedeljek, ako dokažejo, da so bili resnično zadržani in da tudi niso mogli koga drugega poslati s svojo legitimacijo po izkaznice. Člani vojne zveze morajo vrniti v petek krušnim komisijam vse A in B karte za petrolej, ker sicer ne dobe izkaznic za kruh.

Krompir za VII. okraj. Stranke VII. okraja prejmejo krompir v petek, dne 25. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: dopoldne od 8. do 9. štev. 1 do 120, od 9. do 10. štev. 121 do 240, od 10. do 11. štev. 241 do 360, popoldne od pol 2. do pol 3. štev. 361 do 480, od pol 3. do pol 4. štev. 481 do 600, od pol 4. do pol 5. štev. 601 do 720, od pol 5. do pol 6. štev. 721 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 34 vinarjev.

Krompir za VIII. okraj. Stranke VIII. okraja prejmejo krompir v soboto, dne 26. t. m. popoldne pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od pol 2. do pol 3. štev. 1 do 120, od pol 3. do pol 4. štev. 121 do 240, od pol 4. do pol 5. štev. 241 do 360, od pol 5. do pol 6. štev. 361 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 34 vinarjev.

Krompir za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo krompir v soboto, dne 26. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je tale red: od 8. do 9. ure dopoldne štev. 1 do 120, od 9. do 10. štev. 121 do 240, od 10. do 11. štev. 241 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 kg krompirja, kilogram stane 34 vinarjev.

Aprovizacija južne železnice. Naročniki, ki so naročili zelje v glavah, ga dobe dne 24., 25. in 26. t. m. Cena 56 vinarjev za kilogram.

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

Več delavk

sprejme

Kolinska tovarna kavnih primesi
v Ljubljani.

Išče se

dobre raznašalke

za raznašati »NAPREJ« in »Arbeiterwille« v mestu, Udmatu in v Zeleni jami. — Zaslužek dober. Nastop takoj.

Srbenje
Garje
Lišaj
Hraste

Najzanesljivejše sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo,

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno.
Velik lonček K 5; rodbinski lonček K 9. PARATOL-
PRAŠEK varuje občutljivo kožo. Škatlja stane K 3.

Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
Paratol delavnice lekarnarja **Ulmer,**
BUDAPEŠTA VII—11., ROZSA UTCA 21.

- GORICA -
Stalna ulica 2-4

F. Batjel

- LJUBLJANA -
Stari trg št. 28.

Trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska dvokolesa

še s staro prevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne sve-
tilke. Najboljše baterije.
Posebno nizka cena za preprodajalce.